

Sygn. akt II CSK 384/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Maria Szulc

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa T. E. T.
przeciwko "E. P." Spółce z ograniczoną
odpowiedzialnością w S.
o stwierdzenie nieważności uchwał ,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 20 marca 2015 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 21 listopada 2013 r.,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od pozwanej E. P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. na rzecz powoda T. E. T. kwotę 540 zł (pięćset czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód, T. E. T., będący mniejszościowym udziałowcem pozwanej E. P. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. (dalej E.), domagał się stwierdzenia nieważności uchwały objętej punktem 4 protokołu Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników E. z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zatwierdzenia porządku obrad, uchwały objętej punktem 10.1. protokołu Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników E. z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie upoważnienia Zarządu do zapewnienia finansowej stabilizacji Spółki oraz uchwały objętej punktem 10.2. protokołu Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników E. z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie upoważnienia Zarządu do nabycia praw na rzecz E. AG zgodnie z zawartą Umową o rozwój projektów. Wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w S. stwierdził nieważność wymienionych uchwał.

Sąd ustalił, że na Zwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników E. w dniu 13 grudnia 2011 r. (dalej Zgromadzenie w dniu 13 grudnia 2011 r.) wspólnik większościowy E. AG reprezentowany był przez C. S., a powód przez pełnomocnika – P. H. W pełnomocnictwie z dnia 9 grudnia 2011 r. powód umocował swojego pełnomocnika do działania w jego imieniu oraz składania wszelkich wymaganych stosownymi przepisami prawa oświadczeń związanych z uczestnictwem w jego imieniu na Zgromadzeniu w dniu 13 grudnia 2011 r. Ponadto upoważnił go do wykonywania prawa głosu w tymże Zgromadzeniu w zakresie spraw objętych porządkiem obrad z dnia 24 listopada 2011 r., tj. w zaproszeniu na Zgromadzenie.

Podczas Zgromadzenia w dniu 13 grudnia 2011 r. przewodniczący C. S. oświadczył na etapie zatwierdzania porządku obrad (punkt 4 porządku obrad), że wnioski o jego zmianę nie zostały zgłoszone, a następnie stwierdził, że pod punktem 10 porządku obrad przeznaczonym na wolne wnioski będą przedstawione przez E. AG dwa wnioski co do zabezpieczenia płynności finansowej spółki oraz realizacji zawartej umowy o rozwoju projektów ze spółką E. AG. Porządek obrad przyjęto 100 % głosów. W ramach wolnych wniosków podjęto wspomniane uchwały objęte punktem 10.1. i punktem 10.2. protokołu Zgromadzenia z dnia 13 grudnia

2011 r. Za tymi uchwałami oddano 80% głosów, co odpowiadało udziałom E., a przeciwko - 20% głosów, co odpowiadało udziałom powoda.

Uwzględniając powództwo Sąd Okręgowy przyjął, że legitymacja powoda do żądania stwierdzenia nieważności uchwał wynika z art. 250 pkt 4 w zw. z art. 252 § 1 k.s.h. Powoda należy uznać za współnika, który nie był obecny na zgromadzeniu, a zaskarżone uchwały za podjęte w sprawach nieobjętych porządkiem obrad, co oznacza naruszenie art. 238 § 2 i art. 239 § 1 i 2 k.s.h. Objęte punktem 4 protokołu Zgromadzenia z dnia 13 grudnia 2011 r. „zatwierdzenie porządku obrad” oznaczało w istocie rozszerzenie tego porządku, niemieszczące się w pojęciu „wniosków porządkowych”, o których mowa w art. 239 § 2 k.s.h. Okoliczność, że pełnomocnik powoda nie zgłosił sprzeciwu wobec podjęcia tej uchwały, pozostaje bez wpływu na ocenę dopuszczalności jej podjęcia w sytuacji, w której zakres jego umocowania nie obejmował tej kwestii. Nie można także przyjąć, aby w ramach „wolnych wniosków” mogły mieścić się uchwały objęte punktem 10.1. oraz punktem 10.2. protokołu Zgromadzenia z dnia 13 grudnia 2011 r. Wolne wnioski mogą mieć charakter wyłącznie porządkowy i nie jest możliwe w ramach tych spraw podjęcie uchwał, które nie zostały określone w porządku obrad. Nieuzasadnione jest też założenie, że przedmiotem uchwały zgromadzenia może być każde zagadnienie przedstawione w ramach wolnych wniosków. Byłoby to obejście art. 239 § 1 k.s.h.

Z treści pełnomocnictwa udzielonego przez powoda P.H. wynika, że był on upoważniony do głosowania jedynie w zakresie uchwał podejmowanych zgodnie z porządkiem obrad z dnia 24 listopada 2011 r. Pełnomocnik nie mógł więc głosować nad uchwałami objętymi punktami 10.1. i 10.2. protokołu Zgromadzenia, gdyż nie były one przewidziane w tym porządku. W zakresie nieobjętym porządkiem obrad powód nie był obecny na zgromadzeniu, gdyż jego pełnomocnik nie mógł go w tym zakresie - z uwagi na treść pełnomocnictwa - reprezentować. Sformułowanie „cały kapitał zakładowy jest reprezentowany na zgromadzeniu”, stanowiące warunek powzięcia uchwały nieobjętej porządkiem obrad, oznacza taką reprezentację, która umożliwia w pełni realizację uprawnień przysługujących współnikowi, a więc także akt głosowania.

W apelacji od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 23 kwietnia 2013 r. pozwana podniosła zarzuty naruszenia art. 239 § 1, art. 252 w zw. z art. 250 pkt 4 k.s.h. oraz art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h. i wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości. Podniosła w szczególności, że rozgranicza się prawo do uczestnictwa w zgromadzeniu oraz prawo do głosu przy podejmowaniu uchwał. Pełnomocnik powoda był uprawniony do udziału w całym zgromadzeniu, a jedynie prawo głosu miał ograniczone do uchwał objętych porządkiem obrad. Wobec tego warunek reprezentowania całego kapitału zakładowego na zgromadzeniu, o którym mowa w art. 239 § 1 k.s.h., był spełniony. Pełnomocnik powoda powinien był zgłosić sprzeciw, do czego był uprawniony, a czego zaniechał.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego oraz przyjętą przezeń ocenę prawną. Podtrzymał w szczególności pogląd, że na Zgromadzeniu w dniu 13 grudnia 2011 r. powód był reprezentowany tylko w takim zakresie, w którym jego pełnomocnik był upoważniony do głosowania, a więc w zakresie uchwał, które były objęte porządkiem obrad z dnia 24 listopada 2011 r. W zakresie, w którym pełnomocnik nie był upoważniony do głosowania, powód nie był reprezentowany, a więc nie był obecny na Zgromadzeniu w dniu 13 grudnia 2011 r., wobec czego nie było także podstaw do postępowania w sposób przewidziany w art. 239 § 1 k.s.h. i kwestia zgłoszenia sprzeciwu przez pełnomocnika powoda była bezprzedmiotowa. Pełnomocnik powoda nie był umocowany do głosowania nad zmianą porządku obrad i nad uchwałami objętymi punktami 10.1. i 10.2. protokołu Zgromadzenia z dnia 13 grudnia 2011 r. Sąd Apelacyjny nie podzielił przy tym poglądu pozwanej, że uchwała objęta punktem 4 protokołu Zgromadzenia z dnia 13 grudnia 2011 r. nie stanowiła zmiany porządku obrad. O tym, że skutkowałą taką zmianą, przesądza bowiem fakt, że w porządku obrad z dnia 24 listopada 2011 r. nie było uchwał objętych punktami 10.1. i 10.2. protokołu Zgromadzenia z dnia 13 grudnia 2011 r.

Wyrokiem z dnia 21 listopada 2013 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację strony pozwanej. Zaskarżyła ona ten wyrok skargą kasacyjną w całości, zarzucając w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) naruszenie art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h., art. 252 § 1, art. 250 pkt 4 w zw. z art. 252 § 1 k.s.h., art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 2 zd. 1 i art. 243 § 1 oraz art. 239 § 1 k.s.h., a w ramach

drugiej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) naruszenie art. 378 § 1 k.p.c. Na tej podstawie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji albo o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz o orzeczenie co do istoty sprawy przez jego zmianę polegającą na zmianie wyroku Sądu Okręgowego z dnia 23 kwietnia 2013 r. przez oddalenie powództwa w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Według pozwanej Sąd drugiej instancji miał naruszyć art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie istoty zarzutów podniesionych przez nią w apelacji, a dokładnie – zarzutu naruszenia art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h. przez błędną wykładnię treści uchwały objętej punktem 4 protokołu Zgromadzenia z dnia 13 grudnia 2011 r. Z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego wynika jasno, że uznał on też zarzut za bezzasadny, dzieląc pogląd Sądu pierwszej instancji, iż przedmiotowa uchwała skutkowałą rozszerzenie porządku obrad. Oznacza to rozpoznanie sprawy w granicach apelacji zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. Nie ma natomiast podstaw do dopatrywania się naruszenia tego przepisu w tym, że Sąd drugiej instancji nie podzielił twierdzeń pozwanej dotyczących naruszenia art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h. Weryfikacja prawidłowości zastosowania tych przepisów nie może być dokonana w ramach zarzutu naruszenia art. 378 § 1 k.p.c., lecz w ramach zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego. W związku z tym zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. nie jest uzasadniony.

Naruszenia art. 65 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h. pozwana dopatruje się w tym, że Sąd Apelacyjny dokonał błędnej wykładni uchwały objętej punktem 4 protokołu Zgromadzenia z dnia 13 grudnia 2011 r. uznając, że rozszerzała ono porządek obrad, podczas gdy zawarto w niej wyraźne stwierdzenie, iż wnioski o zmianę porządku obrad nie zostały złożone. Wykładnia treści uchwały powinna obejmować całe jej brzmienie oraz uwzględniać kontekst jej podjęcia. Rację ma powód, gdy w odpowiedzi na skargę kasacyjną podnosi, że o tym, czy przedmiotowa uchwała zmieniała porządek obrad, nie może decydować użycie w niej formuły o braku wniosków o jego zmianę, tylko rzeczywista jej treść oraz skutki, które miała wywołać. W okolicznościach sprawy celem uchwały objętej punktem 4 protokołu

Zgromadzenia z dnia 13 grudnia 2011 r. nie było zwykłe zatwierdzenie porządku obrad określonego w zaproszeniu na Zgromadzenie, lecz wprowadzenie do tego porządku – w ramach wolnych wniosków – wniosków o podjęcie uchwał, które nie były nim objęte. Z tego też powodu Sąd drugiej instancji prawidłowo zinterpretował omawianą uchwałę jako rozszerzającą porządek obrad, nie może więc być mowy o naruszeniu art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h.

W okolicznościach sprawy doszło do powzięcia przez Zgromadzenie z dnia 13 grudnia 2011 r. trzech uchwał, które nie były przewidziane w jego porządku z dnia 24 listopada 2011 r. Za uchwały nieprzewidziane w tym porządku należy bowiem uznać nie tylko uchwały objęte punktami 10.1. i 10.2 protokołu Zgromadzenia z dnia 13 grudnia 2011 r., ale także wspomnianą uchwałę objętą punktem 4 protokołu tego Zgromadzenia, skoro zawierała ona rozszerzenie tego porządku, a przewidywał on tylko uchwałę w przedmiocie jego przyjęcia. Żadna z tych uchwał nie odnosiła się do kwestii, o których mowa w art. 239 § 2 k.s.h. W związku z tym rozpatrzenie dalszych zarzutów naruszenia prawa materialnego zawartych w skardze kasacyjnej wymaga rozważenia wykładni art. 239 § 1 k.s.h. w zakresie wymagania reprezentowania całego kapitału zakładowego na zgromadzeniu i art. 250 pkt 4 w zw. z art. 252 § 2 k.s.h. w zakresie, w którym mowa w nim o wspólniku nieobecny na zgromadzeniu.

Zgodnie z treścią art. 239 § 1 k.s.h., jednym z warunków podjęcia uchwały w sprawie nieobjętej porządkiem obrad jest to, aby na zgromadzeniu reprezentowany był cały kapitał zakładowy. Przyznając rację pozwanej, że pełnomocnictwo, które zostało udzielone przez powoda, należy rozumieć w ten sposób, że umocowywało ono pełnomocnika do uczestniczenia w Zgromadzeniu z dnia 13 grudnia 2011 r. bez ograniczeń o charakterze przedmiotowym, a jedynie wykonywanie prawa głosu ograniczało do spraw objętych porządkiem obrad, za decydujące dla oceny spełnienia warunku reprezentowania kapitału powoda uznać należy to, czy - w razie, gdy wspólnik działa na zgromadzeniu przez pełnomocnika - przypadającą na jego udział część kapitału zakładowego uważa się za reprezentowaną tylko w takich granicach, w których pełnomocnik jest umocowany do wykonywania głosu, czy też w takich granicach, w których jest on umocowany do udziału w zgromadzeniu, choćby bez umocowania do wykonywania

prawa głosu. W ocenie Sądu Najwyższego prawidłowe jest pierwsze podejście. O reprezentowaniu na zgromadzeniu danej części kapitału zakładowego przypadającego na udział wspólnika działającego przez pełnomocnika można więc mówić tylko wtedy, gdy – pomijając wypadek wyłączenia od głosowania (art. 244 k.s.h.). - pełnomocnik jest umocowany do wykonywania prawa głosu, nie jest natomiast wystarczające, aby mógł on jedynie uczestniczyć w zgromadzeniu (por. na tle art. 240 k.s.h. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2009 r., I CSK 362/08, nie publ.). W art. 239 § 1 k.s.h. mowa jest wyraźnie o reprezentowaniu całego kapitału zakładowego jako warunku podejmowania uchwał w sprawach, które nie są objęte porządkiem obrad. Zakłada to nie tylko samą możliwość udziału w zgromadzeniu, ale także prawo głosu, ponieważ dopiero to prawo oznacza możliwość uczestniczenia w podejmowaniu uchwał. Taka wykładnia art. 239 § 1 k.s.h. służy najlepiej realizacji funkcji gwarancyjnej tego przepisu.

W związku z taką wykładnią art. 239 § 1 k.s.h. w rozpatrywanym zakresie pozostaje także ocena spełnienia warunku nieobecności wspólnika na zgromadzeniu wynikającego z art. 250 pkt 4 w zw. z art. 252 § 1 k.s.h. W razie, gdy wspólnik na zgromadzeniu działa przez pełnomocnika, o jego „obecności” na tym zgromadzeniu można mówić jedynie w takich granicach, w których umocował on pełnomocnika do wykonywania prawa głosu. Tylko bowiem w takich granicach jest on reprezentowany przy podejmowaniu uchwał. Wspólnik, którego udział w kapitale zakładowym nie jest reprezentowany na zgromadzeniu, musi być uznany za nieobecnego. W sytuacji, w której - jak to miało miejsce w niniejszej sprawie – wspólnik umocował swojego pełnomocnika do głosowania tylko w granicach porządku obrad, oznacza to, że w odniesieniu do spraw nieobjętych tych porządkiem, ale jednak przegłosowanych na Zgromadzeniu z dnia 13 grudnia 2011 r., nie był na nim obecny w rozumieniu art. 250 pkt 4 w zw. z art. 252 § 1 k.s.h.

Na tej podstawie należy przyjąć, że niezasadne są podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia 239 § 1 oraz art. 250 pkt 4 w zw. z art. 252 § 1 k.s.h. Zarzut naruszenia art. 65 § 1 k.c. w zw. z art. 2 zd. 1 i art. 243 § 1 k.s.h. dotyczący wykładni pełnomocnictwa udzielonego przez powoda w odniesieniu do umocowania pełnomocnika do zgłoszenia sprzeciwu, o którym mowa w art. 239 § 1 k.s.h., jest

natomiast bezprzedmiotowy. Skoro w okolicznościach sprawy za niespełniony trzeba uznać warunek reprezentacji całego kapitału zakładowego na Zgromadzeniu w dniu 13 grudnia 2011 r. w odniesieniu do trzech objętych zaskarżeniem uchwał, to nie ma potrzeby rozstrzygnięcia kwestii umocowania pełnomocnika do wyrażania sprzeciwu, gdyż nawet przyjęcie, że był do tego umocowany, nie sanowałoby niespełnienia warunku reprezentacji całego kapitału zakładowego.

Pozwana podnosząc zarzuty naruszenia art. 252 § 1 k.s.h. argumentowała ponadto, że pełnomocnik powoda miał możliwość uczestniczenia w Zgromadzeniu w dniu 13 grudnia 2011 r. w całości, w związku z czym ewentualne naruszenia ustawy nie miały wpływu na treść podjętych uchwał, co ma wykluczać stwierdzenie przez sąd ich nieważności. Sprzeczność z ustawą uchwał objętych punktami 4, 10.1. oraz 10.2. protokołu Zgromadzenia w dniu 13 grudnia 2011 r. polega na tym, że zostały one podjęte z naruszeniem art. 239 § 1 k.s.h., gdyż są to uchwały w sprawach, które nie były przewidziane w porządku obrad określonym w dniu 24 listopada 2011 r., a przy ich podejmowaniu na tym Zgromadzeniu nie był reprezentowany cały kapitał zakładowy. Tego rodzaju sprzeczność zawsze uzasadnia stwierdzenie nieważności uchwały (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2007 r., II CSK 163/07, OSNC 2008, nr 9, poz. 104; z dnia 19 września 2007 r., II CSK 165/07, nie publ.; z dnia 16 kwietnia 2009 r., I CSK 362/08, nie publ.; z dnia 7 lutego 2013 r., II CSK 300/12, OSNC 2013, nr 7-8, poz. 98).

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ oraz art. 98 § 1 i art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., orzekł jak w sentencji.